

مترجم: مهندس الهه نیاز خانی

پاکستان: چالش‌هایی برای حفظ جایگاه رقابتی در بازار بین‌المللی

میزان تعیین شده ۱/۸ میلیارد دلار رسید. بازارهای هشیار کیفیت مانند ایالات متحده، آلمان، بریتانیا، هنگ کنگ و غیره، واردکنندگان اصلی محصولات نساجی پاکستان می باشند.

اکثر محصولات نساجی صادر شده از پاکستان، منسوجات پایه به ویژه نخ و پارچه های خام بودند. اما صادرات محصولات ارزش افزوده در حال افزایش می باشد. با دسترسی جدیدی که برای بازار پاکستان فراهم شده است، محصولات نساجی این کشور حضور قابل توجهی در بازار بین‌المللی داشته‌اند. صنعت نساجی دارای بیشترین پتانسیل برای صادرات در حال ترقی پاکستان می باشد. در حال حاضر، این بخش ۵۶٪ از سهم صادرات کشور را به خود اختصاص داده است. به جز سهم اصلی صنعت نساجی از پوشاک و همزمان با آن، به دست آوردن بیشترین معاوضه خارجی از طریق کالاهای دارای قابلیت صادرات، این صنعت کلیدی تلاشی برای رشد و توسعه اقتصاد پنبه کشور محسوب شده و یکی از گزینه های محتمل برای انتخاب به عنوان محصول نقدی اصلی می باشد.

در زمان استقلال پاکستان تنها دو کارخانه نساجی در این کشور موجود بود. پس از استقلال، توسعه صنعت نساجی در این کشور به تدریج رو به افزایش گذارد. پیشرفت صورت گرفته در بخش بافندگی برقی به واسطه سیاست‌های مطلوب دولت و نیز فشار وارده از سمت بازار می باشد. بخش پارچه های خام ارزش افزوده نسبتاً کمتری نسبت به بخش سازمان نیافته، تولید می نماید. تکنولوژی موجود در بخش ماشین آلات بافندگی برقی، بسیار قدیمی می باشد؛ این بخش با مشکل کیفیت نازل نخ و نیز کمبودهای سرمایه گذاری سازمانی برای پیشرفت خود مواجه می باشد. رشد صنعت نساجی پاکستان روند معکوسی دارد، به ویژه در ظرفیت بافندگی بخش کارخانه، که در آن ظرفیت نصبی ماشین های بافندگی از ۲۶۰۰۰ در ۷۹-۱۹۷۸ تنها به ۸۰۰۰ در ۱۰-۲۰۰۹ رسیده و ماشین های در حال کار تنها ۴۰۰۰ ماشین گزارش شدند. از این رو و از قرار معلوم، کلیه پیشرفت های صورت گرفته در ریسندگی پنبه ای

صادرات پارچه های پنبه ای پاکستان از ۲/۱۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵-۰۶، به ۱/۸۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹-۱۰ رسید (یعنی کاهش معادل ۱۵٪). پاکستان به سبب هزینه های بالای تجارت و بازده کم نیروی انسانی، جایگاه رقابتی خود در بازار بین‌المللی صادرات پوشاک و نساجی را از دست داده است. بنگلادش، سریلانکا و ویتنام کماکان از امتیاز انحصاری GSP برخوردار می باشند که این امر موجب وارد آمدن صدمه بیشتری به صادرات پاکستان می شود. همچنین توافقات تجارت آزاد (FTA) میان رقبای پاکستان و ایالات متحده در صادرات پوشاک و پذیرش ده کشور اروپای شرقی در اتحادیه اروپا، می تواند درآمدهای پاکستان در صادرات را تحت تاثیر قرار دهد.

هزینه کالاهای گوناگون مانند هزینه تولید نخ، پارچه خام، پارچه تکمیل شده، پارچه های حوله ای و غیره، و نیز قابلیت رقابتی پاکستان با سایر رقبای جهانی قابل مقایسه می باشد.

طی سال های گذشته، صنعت نساجی بحران عمیقی را پشت سر گذارده است. بخش بافندگی به طور جداگانه تلاش بسیاری انجام داده که متأسفانه به سرانجام مناسبی نرسیده است. مشکلاتی نظیر بحران های انرژی، در دسترس نبودن گاز، بدتر شدن شرایط قانون گذاری و سفارش و نیز نرخ های بالای سرمایه گذاری، حقیقتاً کل زنجیره نساجی را فلج کرده است.

پاکستان چهارمین تولید کننده بزرگ پنبه در جهان بوده و دارای ساختار نسبتاً توسعه یافته ای در منسوجات پایه می باشد. بیش از ۱۲۲۱ واحد پنبه پاک کنی، پنبه مورد نیاز واحدهای ریسندگی با ظرفیت بیش از ده میلیون اسپیندل و بیش از ۱۷۰ هزار روتور را، فراهم می کنند.

زیر بخش بافندگی دارای حدود ۲۰۵۰۰ ماشین بافندگی ایرجت و ۲۵۰ هزار ماشین بافندگی سنتی می باشد. این صنعت حدود ۲/۸ میلیون تن نخ و حدود ۱۰۰۹ میلیون متر مربع پارچه در طول ۱۰-۲۰۰۹ تولید نمود.

صادرات پارچه های پنبه ای از نظر ارزش به میزان ۸٪ کاهش یافته و به

واردات ماشین آلات

طی چند سال گذشته، بخش نساجی پاکستان پیشرفت های مهمی در ظرفیت و قابلیت تولید داشته است. طی پنج سال گذشته، پیشرفت قابل توجهی در بخش ماشین آلات بافندگی برقی صورت گرفته است. نصب ماشین آلات بدون ماکو منجر به رشد وسیعی در تولید پارچه شده است. در حال حاضر، بافندگی بدون ماکو، بزرگترین مصرف کننده نخ پنبه ای در پاکستان می باشد.

بهبود کیفیت پارچه مستقیماً به پیشرفت تکنولوژی در بخش های ریسندگی و بافندگی مرتبط می باشد. واردات ماشین آلات بافندگی نساجی و قطعات آن از ۲/۸۲ میلیارد روپیه در ۲۰۰۸-۰۹ به ۴/۵۶ میلیارد روپیه در ۲۰۰۹-۱۰ رسید و از این رو افزایشی به میزان ۷۵٪ از خود نشان داد.

واردات ماشین آلات بافندگی نساجی و قطعات آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- واردات ماشین آلات بافندگی و قطعات

۲۰۰۹-۲۰۱۰		۲۰۰۸-۲۰۰۹		واحد	ماشین ها
مقدار	بها	مقدار	بها		
۲۰۱۷	۱۴۳۳	۳۶۹۸	۳۱۴۳	-	ماشین آلات بافندگی (بدون ماکو)
۱۱	۱۸	۷۸	۱۹۵	-	ماشین آلات بافندگی (با عرض بیش از ۳۰ سانتیمتر)
۵	۴	۱۴	۲۷	-	ماشین آلات بافندگی برقی (با عرض بیش از ۳۰ سانتیمتر)
۴۵۰	۴۲۶	۷۸۶	۹۲۰	-	سایر ماشین آلات بافندگی
۳۴۲	۲۵۲	۳۸۰	۲۷۳	۱۰۰۰ کیلوگرم	قطعات ماشین های بافندگی
۲۸۲۵	۲۱۳۳	۴۹۵۶	۴۵۵۸	-	کل

Source: Federal Bureau of Statistics, Government of Pakistan

صادرات پارچه ها

پاکستان موقعیت رقابتی خود در بازار صادرات بین المللی نساجی و پوشاک را به واسطه هزینه های بالای تجارت و بازده کم نیروی انسانی از دست داده است. تقاضا برای منسوجات و پوشاک در سطح جهانی حدود ۱۸ تریلیون دلار می باشد که احتمالاً سالیانه به میزان ۶/۵٪ افزایش خواهد یافت. پاکستان با داشتن سهم ۳۰ و ۸ درصدی از تجارت نخ و پارچه پنبه ای و نیز سهم کل صادرات معادل ۱۰ میلیارد دلار که ۶۵ درصد از صادرات کل کشور می باشد، یکی از تولیدکنندگان اصلی پنبه در بازار جهانی به شمار می رود.

صادرات پارچه های پنبه ای از ۲/۶۳ میلیارد متر مربع به ارزش ۲/۱۱ میلیارد دلار در ۲۰۰۵-۰۶ به ۱/۷۵ میلیارد متر مربع به ارزش ۱/۸۰ میلیارد در ۲۰۰۹-۱۰ رسید و لذا از نظر ارزشی، کاهشی ۱۵ درصدی از خود نشان داد. صادرات پارچه های پنبه ای در جدول ۳ ارائه شده است.

در بخش سازمان یافته اتفاق افتاده و این بخش تلاش های جامعی را برای توسعه و مدرنیزه نمودن بخش بافندگی به کار گرفته است. ظرفیت نصبی و در حال کار بافندگی پنبه ای در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- ظرفیت در حال کار و نصبی بخش بافندگی

سال	ظرفیت نصبی (۰۰۰)	ظرفیت در حال کار (۰۰۰)	تعداد ساعت کاری ماشین (میلیون)	تولید پارچه (میلیون متر مربع)
۲۰۰۰-۰۱	۱۰	۴	۳۴/۱	۴۹۰
۲۰۰۱-۰۲	۱۰	۵	۳۶/۳	۵۶۸
۲۰۰۲-۰۳	۱۰	۵	۳۸/۷	۵۷۷
۲۰۰۳-۰۴	۱۱	۴	۳۲/۶	۶۸۳
۲۰۰۴-۰۵	۹	۵	۳۰/۳	۹۲۱
۲۰۰۵-۰۶	۹	۴	۲۴/۸	۹۱۵
۲۰۰۶-۰۷	۸	۴	۲۱/۷	۱۰۱۳
۲۰۰۷-۰۸	۸	۴	۲۱/۵	۱۰۱۶
۲۰۰۸-۰۹	۹	۴	۲۴/۰	۱۰۱۷
۲۰۰۹-۱۰	۸	۴	۲۰/۱۵	۱۰۰۹

Source: Federal Bureau of Statistics, Government of Pakistan.

پارچه های پاکستان از نوع ضخیم تا فوق ظریف تغییر می کند که نوع ضخیم و متوسط آن طی چند سال گذشته به مصرف داخل رسیده است. الگوی مصرف از پارچه های پنبه خالص به پارچه های مخلوط مانند پنبه/پلی استر و ویسکوز/پلی استر و غیره تغییر یافته است.

تولید پارچه (کارخانه) از ۹۱۵ میلیون متر مربع در ۲۰۰۵-۰۶ به ۱۰۰۹ میلیون متر مربع در ۲۰۰۹-۱۰ رسید. بخش سازمان نیافته ماشین آلات بافندگی پاکستان، بیش از ۹۰٪ از کل تولید پارچه را به خود اختصاص می دهد. لذا ظرفیت بخش بافندگی غیر کارخانه ای به طور پیوسته ای رو به افزایش می باشد. نصب ماشین آلات بدون ماکو در این بخش، منجر به رشد تولید پارچه شده است. در حال حاضر، بافندگی بدون ماکو (سازمان یافته و سازمان نیافته) بزرگترین مصرف کننده نخ پنبه ای پاکستان می باشد.

بخش بافندگی سازمان نیافته، هرچند بزرگ، از طریق تولید پارچه های ملحفه ای کیفیت پایین، در صادرات مشارکت می نمایند.

در حال حاضر، اغلب واحدهای بافندگی متحمل ضرر و زیان های زیادی در عملکردهای خود گشته و مجبور به کاهش ظرفیت بهره برداری خویش شده اند. دلایل عمده ای موجب افزایش قیمت های نخ پنبه ای طی دو سال گذشته شده است. افزایش سریع قیمت نخ های پنبه ای همچنین بینشی را برای مشکلات جدی که تولید کنندگان پارچه (شامل کارگاه های ماشین آلات بافندگی برقی و سایر صنعت تابع نساجی مانند صنایع جوراب بافی) با آن مواجه می باشند، ایجاد نموده است.

جدول ۴- واردات ماشین آلات بافندگی و قطعات

کشور	۲۰۰۹-۱۰	۲۰۰۸-۰۹
ترکیه	۲۳۷۷۸۰	۲۰۱۵۹۲
بنگلادش	۱۹۹۷۵۶	۱۷۶۳۹۶
ایتالیا	۱۳۸۵۹۱	۱۵۲۵۹۰
سریلانکا	۹۲۲۶۹	۷۸۴۱۰
ایالات متحده امریکا	۸۲۲۵۵	۹۷۴۱۷
چین	۷۷۴۷۴	۷۹۴۱۸
آلمان	۷۳۳۸۱	۷۲۹۶۴
اسپانیا	۶۹۹۲۶	۵۸۹۷۸
بلژیک	۵۰۵۲۸	۵۵۸۴۱
انگلستان	۴۸۱۴۱	۴۶۰۶۴
مصر	۴۳۰۹۴	۴۳۷۲۰
افریقای جنوبی	۳۷۱۵۳	۴۴۵۰۴
روسیه	۳۶۳۱۸	۵۲۴۰۵
هند	۳۳۳۶۲	۲۶۵۱۰
هلند	۳۲۸۵۶	۳۱۴۲۹
سایر کشورها	۵۴۷۱۷۱	۷۳۷۰۵۱
کل	۱۸۰۰۰۵۵	۱۹۵۵۲۸۹

Source: Federal Bureau of Statistics, Government of Pakistan.

به نظر می رسد علیرغم در دسترس بودن محلی پنبه، صنعت نساجی پاکستان به سبب هزینه بالای تولید (به ویژه از آنجا که این صنعت برق کافی برای راهاندازی ماشین آلات دریافت نمی کند)، افزایش هزینه بهره گیری و هزینه سایر ورودی ها و شرایط قانون گذاری و سفارش ضعیف، در رقابت با بازار بین المللی شکست خورده است. علاوه بر فاکتورهای سیاسی و اقتصادی دخیل در عدم موفقیت بخش نساجی در افزایش سهم آن در تجارت جهانی نساجی، ساختار یکپارچه آن نیز در این عدم موفقیت سهیم می باشد. از زمان حذف رژیم سهمیه، بخش نساجی پاکستان با رقابت سختی از سوی کشورهای همسایه مواجه می باشد.

به منظور حمایت از سرمایه گذاری جهت بهینه سازی ماشین آلات نساجی، دولت ۴۰ میلیارد دلار برای اهداف متعدد طرح شده در خط مشی جدید ۱۴-۲۰۰۹ اختصاص داد که شامل بازگشایی دفاتر بازاریابی صادرات و انبارهای خارج از کشور، ۵۰٪ بازپرداخت از ۳ هیت خارجی، ۵۰٪ قسط از یک سال و ۵۰٪ سوبسید برای کسب سود از برندها و امتیازات می باشد. از سوی دیگر، دولت فدرال باید ۵۰٪ از هزینه سرمایه گذاری های جدید در ماشین آلات و تکنولوژی و نیز ۲۰٪ از امتیاز هزینه سرمایه برای تاسیس کارخانه در بخش نساجی را متحمل شود.

طی سال ۲۰۱۱، وزارت اقتصاد و توسعه بازرگانی پاکستان استراتژی جامعی را برای افزایش صادرات کشور اتخاذ نموده است. صادرات نساجی پاکستان می تواند از طریق تضمین منبع بی وقفه گاز، برق و آب با قیمت های منطقی برای بخش نساجی، دست کم تا ۱۵ میلیارد دلار در دو سال آینده از میزان فعلی (سالانه ۱۰ میلیارد دلار) افزایش یابد.

منبع

www.fiber2fashion.com

جدول ۳- واردات ماشین آلات بافندگی و قطعات

سال	مقدار (۱۰۰۰ متر مربع)	بها (۱۰۰۰ دلار)	بهای واحد مترمربع/دلار
۲۰۰۰-۰۱	۱۷۳۵۸۲۴	۱۰۳۵۰۴۳	۰/۶۰
۲۰۰۱-۰۲	۱۹۵۷۳۵۳	۱۱۳۲۳۷۰	۰/۵۸
۲۰۰۲-۰۳	۲۰۳۶۳۲۱	۱۳۴۵۶۵۰	۰/۶۶
۲۰۰۳-۰۴	۲۴۰۹۴۰۷	۱۷۱۱۴۹۲	۰/۷۱
۲۰۰۴-۰۵	۲۳۹۹۴۵۸	۱۸۶۲۸۸۶	۰/۷۸
۲۰۰۵-۰۶	۲۶۳۳۹۸۲	۲۱۰۸۱۸۳	۰/۸۰
۲۰۰۶-۰۷	۲۲۱۱۸۴۳	۲۰۲۶۵۴۷	۰/۹۲
۲۰۰۷-۰۸	۱۹۲۰۲۶۸	۲۰۱۰۶۱۱	۰/۹۹
۲۰۰۸-۰۹	۱۸۸۲۲۵۰	۱۹۵۵۲۸۹	۱/۰۲
۲۰۰۹-۱۰	۱۷۵۳۱۱۶	۱۸۰۰۰۵۵	۱/۰۳

Source: Trade Development Authority of Pakistan.

منحنی صادرات نساجی پاکستان حاکی از آن است که این کشور برخی از مهم ترین بازارهای خود را از دست داده است؛ با این وجود، صادرکنندگان راه های جدیدی برای صادرات یافته اند که در گذشته مورد غفلت قرار گرفته بود. رقابت شدید در بازارهای بین المللی و کاهش در بازده صنعتی، موجب کاهش صادرات سال جاری شده است.

مهم ترین کشورهای واردکننده پارچه های پنبه ای شامل ترکیه، بنگلادش، ایتالیا، آلمان، ایالات متحده امریکا، چین، کره، برزیل، اندونزی، انگلیس و سنگاپور می شود. جالب توجه است که صادرات پارچه در بسیاری از کشورها افزایش پیدا کرده، در حالی که پاکستان بازار نخ خود را از دست داده است. همچنین این کشور بازارهای پارچه خود را در ایالات متحده امریکا، سریلانکا، اسپانیا، هنگ کنگ، هند و ویتنام از دست داده است. بازارهای اصلی پارچه پاکستان عبارتند از ترکیه، بنگلادش، ایتالیا، ایالات متحده امریکا، سریلانکا، آلمان و بلژیک. صادرات پارچه های پنبه ای در کشورهای مختلف در جدول ۴ ارائه شده است.